

FOLKETINGET

Notat om den miljøøkonomiske rapport

Klausuleret indtil tirsdag d. 5. december 2023 kl. 12.00

Det Internationale Sekretariat

Sammenfatning

Dette notat er udarbejdet til brug for mødet den 5. december 2023 kl. 15, hvor formandskabet for De Økonomiske Råd – de såkaldte økonomiske vismænd - præsenterer deres nyeste miljøøkonomiske rapport. Selve rapporten offentliggøres den samme dag kl. 12. Notatet indeholder et kort referat af hvert kapitel samt forslag til 17 spørgsmål, som I kan stille til vismændene.

Kapital 1 indeholder vismændenes vurderinger og anbefalinger til den aktuelle miljøøkonomiske politik. Det påpeges blandt andet, at udbredelsen af EU-kvotesystemet vil reducere Danmarks muligheder for at føre en selvstændig klimapolitik. Kapitlet indeholder også en diskussion af reguleringen af landbrugets udledning af drivhusgasser og kvælstof til vandmiljøet. Forslag til vinkler:

Vinkel 1: Mener vismændene, at 2025-målet sigter mod et gennemsnit for perioden 2024-26 eller et punkt?

Vinkel 2: Skal ejerafgiften som foreslået af regeringen sænkes, når de negative sideeffekter (eksternaliteterne) ved bilisme er højere end afgifterne?

Vinkel 3. Vil dansk landbrug i fremtiden være den sektor, hvor der er mindst lækage?

Vinkel 4. Hvilke elementer af jeres model for en drivhusgasafgift på landbruget er der et tilstrækkeligt grundlag til at indføre her og nu?

Vinkel 5. Vil I uddybe anbefalingerne vedrørende den tidsmæssige sammenhæng mellem kvælstofreguleringen og annonceringen af en drivhusgasafgift?

Vinkel 6. Vil en kompensation knyttet til historiske udledninger ikke straffe landmænd, der allerede har nedbragt drivhusgasudledningerne?

Vinkel 7. Tager jeres forslag om en afgift på udvindingen i Nordsøen hensyn til kompensationsaftalen?

I kapitel 2 vurderer vismændene, at skaderne ved stormflod vil femdobles, hvis fremtidens klima fremrykkes til i dag, og de anbefaler en omlægning til risikobaserede forsikringspræmier i stormflodordningen.

Vinkel 8. Hvad er vismændenes vurdering af den netop aftalte stormflodspulje og lånepulje til kommuner i finansloven for 2024?

Vinkel 9. Er der ikke risiko for, at der ikke vil blive gennemført kystbeskyttelsesprojekter i de områder, hvor der bor kreditbegrænsede husholdninger?

Vinkel 10. Anbefaler vismændene en evaluering af, om informationsindsatsen vedr. risikoen for stormflod er tilstrækkelig?

4. december 2023

Birgitte Lange
Økonomisk konsulent
Birgitte.Lange@ft.dk
+45 3373 3335

Kathrine Lange
Økonomisk Chefkonsulent
Kathrine.Lange@ft.dk
+ 45 3373 3323

Vinkel 11. Vil jeres model indebære, at ejere med lave indkomster i risikoområder må flytte, mens ejendomsejere med høje indkomster kan blive?

Vinkel 12. Stemmer den geografiske fordeling af skader ved stormfloden for 2023 overens med de områder, hvor I forventer skader?

I Kapitel 3 viser vismændene ud fra en empirisk analyse, at danske forbrugere reducerer deres forbrug af kød, når kødpriserne stiger. Det illustrerer ifølge vismændene, at en af de grundlæggende mekanismer bag en drivhusgasafgift virker.

Vinkel 13. Hvilken betydning har det for jeres resultater, at det panel, der leverer data næppe er repræsentativt?

Vinkel 14. Hvilken betydning har det for jeres resultater, at en del af jeres data er fra tiden under corona?

Vinkel 15. Indikerer analysen, at dansk landbrug sælger sine kødprodukter for billigt på det indenlandske marked?

Vinkel 16. Foretrækker danske husstande ikke kun i særlig grad dansk produceret oksekød?

Vinkel 17. Dækker velfærdtabet på 100 kr. pr. husstand om året over, at husstandene ikke ændrer det samlede beløb, som de afsætter til køb af kød?

Resume af kapitel 1: Aktuelle miljøøkonomiske problemstillinger

Kapitel 1 indeholder vismændenes vurderinger og anbefalinger relateret til aktuel miljøøkonomisk politik. Nedenfor er et referat, der dog ikke er fyldestgørende. Referatet er inddelt i følgende punkter:

- 1) *En ensartet afgift er omkostningseffektiv*
- 2) *Særligt om opfyldelse af klimalovens 2025-mål*
- 3) *Kommentarer til EU's klimaplan for "FIT for 55"*
- 4) *Dansk klimapolitik efter 2030*
- 5) *En drivhusgasafgift på landbruget*

En ensartet afgift er omkostningseffektiv

I forlængelse af vismændenes tidligere anbefalinger, peger rapporten helt overordnet på en ensartet afgift som den mest omkostningseffektive vej til at nå klimalovens reduktionsmål. Vismændene understreger i den forbindelse, at der også bør indføres tilskud for negative udledninger svarende til beskatningen af de positive udledninger.

Ifølge vismændene er det derimod som udgangspunkt ikke omkostningseffektivt at give direkte tilskud til omstillingen. Regeringens grønne råderum på 4 1/2 mia. kr. i 2030-planen bør derfor alene gives til private aktører, såfremt

det kan sandsynliggøres, at der – selv med en ensartet drivhusgasafgift – er såkaldte markedsfejl, der kan begrunde tilskuddet.¹

I forlængelse af dette overordnede udgangspunkt argumenterer vismændene også imod dansk deltagelse i international konkurrence om (grøn)statsstøtte. Det skal ikke mindst ses i lyset af, at dansk statsstøtte til ét område skal finansieres af andre dele af dansk økonomi, hvor omkostningerne dermed øges².

Vismændene fremfører i mange sammenhænge, at det øger de samfundsmæssige omkostningerne, såfremt overordnede drivhusgasreduktionsmål suppleres med delmål for særlige sektorer eller institutioner. 96 ud af de 98 danske kommuner har ifølge vismændene sat mål for deres drivhusgasudledninger. Vismændene konkluderer, at der er en risiko for, at kommunale klimamål vil fordyre omkostningerne ved den grønne omstilling, og de peger i den forbindelse på en reduktion af fartgrænserne i kommunen som et særligt omkostningsfyldt tiltag. Hvis en kommune vil bidrage til at reducere udledninger af drivhusgasser, peger vismændene på, at det bør gøres med tiltag, som understøtter de nationale tiltag (er komplementære), såsom eksempelvis opstilling af el-ladestandere.

Særligt om opfyldelse af klimalovens 2025-mål

For at leve op til den danske klimalov, skal de danske udledninger af drivhusgasser reduceres med mindst 50 pct. i 2025. Ifølge Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet sikrer vedtagen politik ikke målopfyldelsen. Det er derfor nødvendigt at gennemføre yderligere tiltag for at nå målet.

Fra 2025 indføres en afgift på 750 kr. pr. ton på drivhusgasudledningerne fra industrien og transporten. Vismændene peger på, at 2025-målet mest omkostningseffektivt opfyldes ved at indføre en tilstrækkelig høj afgift på alle andre nationale drivhusgasudledninger end dem, der allerede er pålagt afgift.

Vismændene bakker imidlertid samtidig op om regeringens forslag om at hæve afgiften på diesel og sænke den såkaldte udligningsafgift, der betales ved privat ejerskab af dieselmotorer. Det skal ses i sammenhæng med, at vis-

---

¹ Dvs. såfremt det privat økonomiske afkast ved at foretage investeringen – selv efter indførslen af en ensartet afgift – er mindre end det samfundsmæssige afkast.

² Det vil således ifølge vismændene som udgangspunkt være en samfundsmæssig fordel for Danmark at udnytte gevinsten ved at importere billigere varer fra udlandet, uanset om udlandets omkostningsfordel i en given industri skyldes laverer løn- og energiomkostninger eller statsstøtte. Danske virksomheder kan i stedet eksportere på markeder, hvor udlandet ikke har samme omkostningsfordel.

mændene i deres miljøøkonomiske rapport fra 2021 viste, at de gennemsnitlige samlede bilafgifter (dvs. registreringsafgiften, ejerafgiften, afgift på forsikringer og brændstofafgiften) er mindre end de eksterne omkostninger. Afgiftsforøgelsen på diesel vil både bidrage til at opfylde 2025-målet og samtidig medføre, at afgifterne på dieselmotorer i højere grad kommer til at afspejle og mindske de samlede gener, som bilkørslen medfører. De samme argumenter gælder ifølge vismændene for en forhøjelse af afgiften på benzin.

Nedenfor forslag til vinkler på spørgsmål til vismændene.

Vinkel 1: Mener vismændene, at 2025-målet sigter mod et gennemsnit for perioden 2024-26 eller et punkt?

Der har været en diskussion af, om sigtet for 2025-målet er formuleret som et gennemsnit for perioden 2024-26, eller om der er tale om et punktmål i 2025, se eksempelvis [KEF alm. del - svar på spm. 274](#). Vismændene skriver, at *opgørelsesperioden* for 2025-klimamålet er årene 2024-26. Udvalget kunne spørge ind til dette.

Vinkel 2: Skal ejerafgiften som foreslået af regeringen sænkes, når de negative sideeffekter (eksternaliteterne) ved bilisme er højere end afgifterne?

Når vismændene anbefaler en forøgelse af dieselaafgiften, sker det blandt andet med henvisning til 2021-vismandsrapporten, jf. ovenfor. Udvalget kunne spørge vismændene, hvorfor forøgelsen af dieselaafgiften skal følges op af en nedsættelse af ejerafgiften, når nu de gennemsnitlige samlede bilafgifter i dag er lavere end de negative sideeffekter.

I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, at Skatteministeriet anvender lavere forudsætninger vedrørende de negative effekter af trængsel og ulykker end vismændene. Det fremgår af vismændenes svar til MOF fra 2022, jf. "Tabel 1: Marginale eksterne omkostninger i 2021, kr./km" side 6 i [denne](#).

Folketinget har stillet en række spørgsmål til dette. Det har ledt til, at der er blevet nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe (Arbejdsgruppe for kortlægning af eksterne effekter ved kørsel) – med deltagelse fra Transportministeriet, Skatteministeriet og Finansministeriet samt en række eksperter, se [her](#). Udvalget kunne spørge vismændene, om de fastholder deres skøn for de eksterne omkostninger i rapporten fra 2021.

Vismændenes kommentarer til EU's klimaplan for "FIT for 55"

I foråret 2023 er der vedtaget væsentlige opdateringer til den eksisterende klimapolitik i EU samt en række nye og omfattende tiltag. Den samlede pakke kaldes "Fit for 55".

Vismændene skriver, at "Fit for 55" er en markant stramning af EU's klimapolitik, og at den giver anledning til en stor reduktion af drivhusgasserne. Side 21 i rapporten og frem indeholder en god overordnet beskrivelse af elementerne i "Fit for 55".

Vismændene kommenterer elementerne i "Fit for 55". Udvidelsen af det eksisterende kvotesystem og indførelsen af det nye (ETS II)³ er ifølge vismændene hensigtsmæssig, idet størstedelen af drivhusgasudledningerne fra EU i fremtiden dermed vil blive omfattet af en form for prisregulering. Kvotesystemerne sikrer således – ligesom en afgift – at den enkelte forbruger og virksomhed har et incitament til at vælge de mest omkostningseffektive reduktioner inden for det enkelte kvotesystem.

Vismændene kritiserer imidlertid EU's supplerende mål om energieffektivitet og vedvarende energi. De supplerende mål stiller krav, som ikke direkte bidrager til, at udledningerne af drivhusgasser fra EU reduceres. Derfor vil en afskaffelse af disse mål reducere de samlede samfundsøkonomiske omkostninger ved at nå reduktionsmålene.

Vismændene kritiserer også, at det såkaldte byrdefordelingsmål⁴ (tidligere kaldet ikke-kvotesektoren) inkluderer udledninger, der er omfattet af ETS II, og finder det hensigtsmæssigt, at de to kvotesystemer slås sammen til et. Den billigste omstilling opnås ved en ensartet prissætning af alle udledninger. Det er således ikke omkostningseffektivt at stille specielt høje krav til nogle dele af udledningerne indenfor kvotesystemet.

Dansk klimapolitik efter 2030

Regeringen lægger i regeringsgrundlaget op til, at Danmark skal vedtage mere ambitiøse klimamål om klimaneutralitet i 2045 og om negative udledninger i 2050. Da målene ikke er direkte sammenlignelige kan det ikke afgøres, om det bliver EU's eller regeringens klimamål, der vil være bindende efter

---

³ Det nye kvotesystem ETS II kvotesystemet omfatter udledninger fra opvarmning af bygninger, vejtransport og småindustri og træder i kraft i 2027. Grundlæggende fungerer ETS II ligesom det eksisterende kvotesystem (ETS I): Der skal afleveres en kvote for hver ton udledt CO_{2e}, og disse kvoter sælges ved auktioner. De sidste kvoter sælges i dette system i 2042. Den væsentligste forskel mellem de to kvotesystemer er, at ETS II har et prisloft.

⁴ Byrdefordelingssektoren inkluderer udledninger fra vejtransport, opvarmning af bygninger, småindustri, landbruget, eksklusiv jordens udledninger, og affald, men ikke forbrænding af affald. Sektorerne kaldes samlet for byrdefordelingssektoren, fordi målene varierer på tværs af lande afhængigt af BNP pr. indbygger. Disse sektorer er også hidtil blevet omtalt som ikke-kvotesektoren.

2030.⁵ I forlængelse af dette anbefaler vismændene enten, at de danske klimamål skærpes, så de bliver klart bindende i hele perioden efter 2030, eller også, at de selvstændige danske klimamål opgives efter 2030, og klimapolitikken dermed overlades til EU.

Vismændene peger i forlængelse af dette på, at det i fremtiden formentlig alene vil være landbrugssektoren, hvor selvstændige danske reduktionsindsatser ikke vil lede til 100 pct. lækage. Det hænger sammen med, at alle andre sektorer – med "Fit for 55" – i fremtiden vil være omfattet af EU's kvotesystemer, og at der – i fremtiden – vil være 100 pct. lækage indenfor kvotesystemet, jf. boks 1.

Boks 1. 100 pct. lækage indenfor kvotebelagte sektorer på sigt

I et kvotesystem, hvor den samlede mængde af kvoter er fast, vil den samlede mængde af udledninger også være givet. Dermed er der som udgangspunkt 100 pct. lækage ved en selvstændig dansk reduktionsindsats: En ekstra reduktion i udledningerne fra et land, eksempelvis Danmark, vil føre til en tilsvarende stigning i udledningerne fra andre EU-lande.

I det nuværende kvotesystem (ETS1) har en såkaldt markedsstabilitetsreserve ledt til, at lækagen kan være væsentligt mindre end 100 pct. Mekanismen annullerer kvoter, så længe der er et stort kvoteoverskud på markedet. Kvotoverskuddet bliver imidlertid mindre i fremtiden, hvorfor vismændene og en række andre forskere vurderer, at lækagen bliver tæt på 100 pct. fra begyndelsen af 2030'erne.

En drivhusgasafgift på landbruget

Den nuværende danske klimapolitik fører ikke til opfyldelse af EU-målet for byrdefordelingssektoren i 2030. Derfor skal der implementeres yderligere dansk regulering af byrdefordelingssektoren, og her anbefaler vismændene en ensartet afgift for hele byrdefordelingssektoren (inklusive landbruget).

Hvis landbrugets drivhusgasudledninger skal afgiftsbelægges, må der etableres klimaregnskaber, der opgør den enkelte bedrifts drivhusgasudledninger. Vismændene viste i deres miljøøkonomiske rapport fra december 2022, at hovedparten af landbrugets samlede drivhusgasudledninger – allerede i dag – kan opgøres rimeligt retvisende på bedriftsniveau.⁶ Vismændene anbefaler på den baggrund, at der snarest indføres en lav drivhusgasafgift i landbruget på baggrund af et klimaregnskab med to niveauer: 1) et simpelt regnskab,

⁵ Vismændene pointerer, at den nuværende danske klimapolitik ifølge blandt andet Klimarådet ikke fører til opfyldelse af EU-målet for byrdefordelingssektoren i 2030. Derfor skal der implementeres yderligere dansk regulering af byrdefordelingssektoren for at nå EU-målet.

⁶ Mere konkret kan metanudledninger fra fordøjelse og gyllehåndtering opgøres middelret. Det svarer til knap 85 pct. af de samlede udledninger fra en typisk konventionel malkekvægsbedrift. Opgjort i forhold til hele landbrugets samlede udledninger udgør de ca. 2/3.

som kun giver landmanden et begrænset antal muligheder for at gennemføre reduktionstiltag, eller 2) et frivilligt mere detaljeret regnskab, som giver den enkelte landmand væsentligt flere muligheder for at foretage reduktioner, men som omvendt kræver mere dokumentation.

En drivhusgasafgift vil belaste landbruget. Vismændene forventer, at en drivhusgasafgift i nogen grad vil blive kapitaliseret i ejendomspriserne, hvilket vil medføre et kapitaltab for de nuværende ejere.

Der kan være et politisk ønske om, at de enkelte landmænd skal kompenseres for dette tab. Hvis kompensationen ikke skal lede til en forøgelse af de samfundsøkonomiske omkostninger ved omstillingen, må den ifølge vismændene udformes, så landmanden ikke kan påvirke den. Det vil eksempelvis være tilfældet, hvis kompensationen udformes som en engangskompensation, der afhænger af den enkelte landmands kapitaltab eller af historiske udledninger.

Nedenfor forslag til vinkler på spørgsmål til formandskabet.

Vinkel 3. Vil dansk landbrug i fremtiden være den sektor, hvor der er mindst lækage?

I boks 1 ovenfor er det forklaret, hvorledes der i fremtiden vil være 100 pct. lækage i de sektorer, der – i modsætning til landbruget – er omfattet af et kvotesystem.

Vinkel 4. Hvilke elementer af jeres model for en drivhusgasafgift på landbruget er der et tilstrækkeligt grundlag til at indføre her og nu?

Vismændene anbefaler, at der snarest indføres en lav drivhusgasafgift i landbruget frem mod 2030 baseret på et simpelt klimaregnskab, og at afgiften derefter gradvist sættes op frem mod 2030. Udvalget kunne spørge, om vismændene vurderer, at man allerede inden den endelige afrapportering fra Svarer-udvalget kan igangsætte en drivhusgasafgift. I relation til udsættelsen af den endelige afrapportering fra en grøn skattereform har Klimarådet udtalt, at "Forsinkelsen bør give regeringen anledning til at genoverveje, om det er nødvendigt at gennemføre partsforhandlinger, inden den kommer med sit udspil. Det er tvivlsomt, om der kommer væsentlig ny information frem i partsforhandlingerne, der ikke allerede er meldt ud eller kan indhentes inden uge 6"⁷. Udvalget kunne også spørge, om vismændene ligesom Klimarådet anbefaler regeringen at genoverveje beslutningen om en grøn trepart.

---

⁷ <https://jyllands-posten.dk/politik/ECE16639978/denne-rapport-er-afgoerende-for-den-groenne-omstilling-og-et-kaempe-slagsmaal-i-dansk-politik-nu-er-den-udskudt/>

Vinkel 5. Vil I uddybe anbefalingerne vedrørende den tidsmæssige sammenhæng mellem kvælstofreguleringen og annonceringen af en drivhusgasafgift?
Udledning af drivhusgasser og kvælstof fra landbruget sker i høj grad via de samme processer. Indførelsen af en drivhusgasafgift i landbruget kan derfor have betydelige positive sidegevinster i form af reduceret kvælstofudvaskning. Vismændene pointerer, at disse sidegevinster er en væsentlig årsag til, at drivhusgasreduktioner i landbruget er billigere for samfundsøkonomien end drivhusgasreduktioner i andre dele af økonomien, jf. Økonomi og Miljø, 2020.

Såfremt en afgift skal sikre, at disse sidegevinster høstes, må regulering af kvælstofudledningerne fra landbruget ifølge vismændene være på plads, når drivhusgasreguleringen begynder at virke. Dermed vil den enkelte landmand indregne de samfundsøkonomiske omkostningerne ved øget kvælstofudledning, når landmanden beslutter sig for, hvilke drivhusgasreduktioner landmanden vil iværksætte.

Vismændene viste i "Økonomi og Miljø, 2017", at reduktionerne i kvælstofudledningerne kunne opnås omkostningseffektivt gennem målrettede kvælstofafgifter pålagt antal dyr og dyrkede arealer på den enkelte bedrift. Afgifterne varierer fra vandopland til vandopland i forhold til kvælstofreduktionsmål i hvert opland.

Vismændene anbefaler derfor, at det overvejes, om kvælstofreguleringen skal omlægges til en differentieret kvælstofafgift i forbindelse med genbesøg af Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug i 2024.

Vinkel 6. Vil en kompensation knyttet til historiske udledninger ikke straffe landmænd, der allerede har nedbragt drivhusgasudledningerne?

Vismændene anbefaler, at en kompensationen udmåles efter den enkelte landmands kapitaltab eller historiske udledninger. Udvalget kunne spørge om det betyder, at dem, der allerede har nedbragt deres udledninger ikke kompenseres ligeså meget, som dem, der ikke har.

Vinkel 7. Tager jeres forslag om en afgift på udvindingen i Nordsøen hensyn til kompensationsaftalen?

Med aftale om fremtiden for olie- og gasindvinding i Nordsøen fra 2020 blev det besluttet, at staten ikke længere skal lave egentlige nye udbud og invitere til efterforskning efter fossile brændsler. Det er dog muligt at gennemføre såkaldte miniudbud i områder, hvor der allerede udvindes fossile brændsler. Vismændene anbefaler, at staten igen åbner for nye udbud men samtidig indføre en afgift på udvindingen. Afgiften skal tilskynde til tidligere afslutning af gamle boreriger med lav rentabilitet. Dermed vil det kun være attraktivt at åbne nye boreriger med stor rentabilitet. Statens såkaldte kompensationsaf-

tale med DUC⁸ fra 2003 tilsiger dog, at olieselskaberne i DUC skal kompenseres i tilfælde af nye afgifter. Udvalget kunne spørge, om en afgift ikke vil være et brud på statens kompensationsaftale.

Vismændene skriver videre, at afgiften kan fastlægges, så den afspejler den politiske betalingsvilje for drivhusgasreduktioner i udlandet. Udvalget kunne spørge vismændene, hvorfor dansk skattepolitik skal fastlægges ud fra betalingsvilligheden i udlandet.

Resume af kapitel 2: Klimatilpasning i kystzonen

Danmark er et relativt lavtliggende land med en lang kyststrækning og er derfor i særlig risiko for oversvømmelser som følge af stigninger i den gennemsnitlige havvandstand (også kaldet middelvandstand).

Femdobling af skadesomkostninger

Vismændene finder i kapitel 2, at de forventede årlige skader fra stormflod vil femdobles, hvis Danmark i dag havde fremtidens klima. Således vil de forventede årlige skadesomkostninger stige fra godt 2 mia. kr. til knap 10 mia. kr., hvis Danmarks klima i 2123 fremrykkes til i dag ved et scenarie med en global temperaturstigning på 2,7 grader i år 2100.

Mekanisk fremskrivning

Det er vigtigt at være opmærksom på, at skadesomkostningerne i vismændenes beregninger kun omfatter skader på nuværende værdier af stormflod under fremtidige klimaændringer. Dvs. opgørelsen af de fremtidige skader har ikke karakter af en egentlig fremskrivning, men kan anskues som en mekanisk fremskrivning, hvor fremtidens klima fremrykkes til i dag. Beregningerne tager således ikke højde for, at den økonomiske vækst på den ene side betyder, at der i fremtiden er flere midler i samfundet til at betale for skaderne men på den anden side også vil medføre en stigning i antallet af boliger og erhverv, som kan blive oversvømmet. Beregningen omfatter specifik skader på private ejendomme og virksomheder, tab af afgrøder og husdyr samt omkostninger i forbindelse med oprydning af infrastruktur og længere rejsetid, men fx ikke skader på natur.

Klimatilpasning kan reducere omkostninger betragteligt

Internationale studier tyder ifølge vismændene på, at klimatilpasninger som f.eks. øget kystbeskyttelse og ændret bosætning kan reducere de forventede skadesomkostninger ved stormflod betragteligt. Det er derfor vigtigt, at der er de rette incitamenter til kystbeskyttelse og ændret bosætning.

---

⁸ Dansk Undergrunds Consortium (DUC) er et joint venture mellem TotalEnergies (43,2 %), BlueNord (36,8 %) og Nordsøfonden (20 %).

Nybyggeri i kommende risikoområder er øget i de seneste år

Meget tyder på, at der ikke er de rette incitamentter til at flytte til områder med mindre risiko i takt med de hyppigere oversvømmelser. Vismændene vurderer, at der i perioden 2009-21 er bygget godt 8.000 flere bygninger med private boliger i områder, der under de fremtidige temperaturstigninger vil være i risiko for oversvømmelse, relativt til områder, som ikke vil være i risiko for oversvømmelse. Stormflodsordningen er ifølge vismændene formentlig en medvirkende årsag til dette.

Hvad er stormflodsordningen?

Stormflodsordningen forsikrer i dag ejendomsjere mod skader ved oversvømmelse fra stormflod. Ejendomsjere betaler den samme forsikringspræmie uafhængigt af risiko for oversvømmelse, og uanset om de har foretaget tiltag, som reducerer skaderne ved en oversvømmelse. Stormflodsordningen forvrider dermed incitamentet til at undgå bosætning i områder med høj risiko og til at foretage forebyggende tiltag. Stormflodsordningen betyder også, at der gives subsidier til ejendomsjere i risikoområder, som betales af ejendomsjere i områder uden oversvømmelsesrisiko. Endvidere er forsikringspræmien i stormflodsordningen uafhængig af ejendommens værdi, hvilket yderligere leder til en omfordeling til ejere med høj ejendomsværdi i risikoområder.

Der er, ifølge vismændene, blevet betalt omkring 1,7 milliarder i 2022-priser fra ordningen i løbet af dens levetid fordelt på 29 hændelser.

Vismændene forslår riskobaserede forsikringspræmier

Vismændene forslår, at der i stedet indføres riskobaserede forsikringspræmier. Herved vil præmierne i risikoområder stige, mens præmierne i ikke-risikoområder vil falde. En præmie, der afspejler den enkelte ejendoms risiko for oversvømmelse, vil ifølge vismændene kunne give retvisende incitamentter til hensigtsmæssig lokalisering væk fra områder med høj risiko og dermed give en samfundsmæssig gevinst.

For at sikre private tilskyndelse til at udføre forebyggende tiltag, anbefalervis-mændene også, at præmier og udbetalinger gøres afhængige af observerbare passende tiltag, der forebygger mod skader ved stormflod.

Prisfald på ejendomme i områder med højest risiko

Vismændenes forslag kan indebære store præmieforhøjelser og deraf følgende prisfald for de ejendomme, som ligger i områder med højest risiko. Det kan derfor ifølge vismændene være hensigtsmæssigt med en langsom indfasning af de riskobaserede præmier for eksisterende ejendomme. For nybyggeri kan tiltaget derimod indføres med det samme.

Vismændene anbefaler i den henseende, at der nedsættes et ekspertudvalg, der kan udarbejde konkrete forslag til omlægninger og overgangsordninger. Ekspertudvalget bør ifølge vismændene blandt andet vurdere, hvorvidt hele eller dele af forsikringsmarkedet for oversvømmelser kan overlades til private selskaber.

Stor forskel i oversvømmelsesrisiko

Endelig har vismændene også undersøgt den geografiske fordeling ved en 100-årshændelse i 2023. De finder, at der er stor variation i, hvor hårdt forskellige områder rammes af oversvømmelse. Oversvømmelser fra havet rammer de kystnære områder og områderne langs de danske fjorde. Særligt Vestkysten, Vadehavet og Hovedstadsområdet er udsat. Her risikerer betydelige områder at blive oversvømmet ved en 100-års oversvømmelseshændelse ifølge vismændene.

Særligt store skadesomkostninger i havnebyerne

Ligeledes er der store forskelle i de skader, der sker på tværs af landet. Særligt havnebyer, hvor der er store værdier i form af boliger, erhverv og infrastruktur tæt på kysten, vil have relativt høje forventede skader. Der ses blandt andet relativt høje forventede årlige skader ved de kystnære dele af Aarhus, Thyborøn, Horsens, Vejle, Kolding, Aabenraa og København. Det er således ikke alle områder, der er i risiko for oversvømmelser, der har høje forventede skader.

Kritik af statslig pulje i national klimatilpasningsplan

I oktober 2023 kom regeringen med et udspil til første del af en national klimatilpasningsplan. Her lægges bl.a. op til en forlængelse af en pulje på 150 mio. kr., som kommunerne kan søge til gennemførelse af lokale kystbeskyttelsesprojekter. Vismændene vurderer bl.a., at statslige puljer til finansiering af lokale projekter kan tilskynde til at gennemføre projekter, som de lokale, der nyder godt af projektet, ikke selv vil finansiere. Kun i tilfælde af, at projektet har bredere samfundsøkonomisk indflydelse på f.eks. rekreative værdier, bør det offentlige finansiere projekterne ifølge vismændene.

Nedenfor forslag til vinkler til spørgsmål.

Vinkel 8. Hvad er vismændenes vurdering af den netop aftalte stormflodspulje og lånepulje til kommuner i finansloven for 2024?

Senest har partierne bag finanslovsaftalen for 2024 besluttet, at oprette en stormflodspulje på 125 mio. kr. i 2024 til genopretning i hårdt ramte kommuner af stormfloden den 20.-21. oktober 2023. Aftalepartierne er herudover enige om at oprette en lånepulje for at understøtte, at kommuner med en lave likviditet også har mulighed for at anvende stormflodspuljen.

Vinkel 9. Er der ikke risiko for, at der ikke vil blive gennemført kystbeskyttelsesprojekter i de områder, hvor der bor kreditbegrænsede husholdninger?
Vismændene anbefaler, at kystbeskyttelsesprojekter som udgangspunkt finansieres af dem, som har gevinst af projektet. Udvalget kunne spørge ind til, om det ikke forudsætter, at der ikke er kreditbegrænsede husholdninger

Vinkel 10. Anbefaler vismændene en evaluering af, om informationsindsatsen vedr. risikoen for stormflod er tilstrækkelig?

En private tilpasning kan være påvirket af manglende eller upræcis information om forventede stormflodsskader. Vismændene nævner, at det er hensigtsmæssigt, at det offentlige løfter denne informationsopgave, da viden og information er et offentligt gode. Vismændene nævner, at de ikke har vurderet, om informationsindsatsen i dag er tilstrækkelig. Udvalget kunne spørge om vismændene anbefaler, at der afsættes midler til at undersøge om informationsindsatsen i dag er tilstrækkelig.

Vinkel 11. Vil jeres model indebære, at ejere med lave indkomster i risikoområder må flytte, mens ejendomsejere med høje indkomster kan blive?

Vismændene foreslår som nævnt risikobaserede forsikringspræmier. Vil en konsekvens af vismændenes model være, at ejendomsejere med lave indkomster i risikoområder kan blive tvunget til at flytte fra risikoområder, mens ejendomsejere med høje indkomster vil have råd til at bo i risikoområder.

Vinkel 12. Stemmer den geografiske fordeling af skader ved stormfloden for 2023 overens med de områder, hvor I forventer skader?

Udvalget kunne spørge om stormfloden, som ramte Syddanmark i oktober 2023, gik hårdest ud over de områder, som vismændene også forventer hårdest ramt i deres beregninger.

Resume af kapitel 3: Kødfordbrug af drivhusgasser

Der har i den seneste tid været en diskussion af, hvorvidt klimamålene for landbruget bedst opnås med en forbrugsafgift eller en drivhusgasafgift på produktionen. Vismændene skriver i kapitel 1, at det er usikkert om, om de danske reduktionsmålsætningerne overhovedet ville kunne opnås med en forbrugsafgift, og at en forbrugsafgift vil være et langt mindre omkostningseffektiv end en drivhusgasafgift på landbrugets produktion. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at klimamålsætningerne er knyttet til udledninger fra dansk produktion/grund, og at en forbrugsafgift, som udgangspunkt ikke vil påvirke udledninger fra den del af produktionen, der eksporteres.

Vismændene pointerer imidlertid, at en dansk forbrugsafgift kan bidrage til at reducere det danske klimaaftryk i udlandet, hvis der er et politisk ønske om dette.

Når en afgift på landbrugets drivhusgasudledninger er samfundsmæssig omkostningseffektiv, skyldes det blandt andet, at afgiften fører til højere priser for de dele af landbruget, som ikke kan omlægges. Forbrugerreaktioner er særlig vigtige for omkostningseffektiviteten, fordi priser, der afspejler produkternes klimabelastning, tilskynder forbrugerne til at mindske efterspørgslen efter klimabelastende produkter herunder kød.

I kapitel 3 undersøger vismændene, om og hvordan forbrugerne faktisk vil reagere på stigende kødpriser. Kapitlet indeholder en række empiriske analyser, der bygger på data fra et udsnit af danske husstandes fødevareindkøb i 2021-22, hvor der skete betydelige fødevareprisstigninger som følge af coronanedlukninger og -genåbninger samt på grund af Ruslands invasion af Ukraine og den efterfølgende energikrise. Vismændene anfører, at prisstigningerne i perioden var af en størrelsesorden, som svarer til det, der kan forventes ved indførelsen af en ensartet drivhusgasafgift på 1200 kr. pr. ton CO_{2e}.

Kapitlets analyser viser, at danske forbrugere faktisk køber mindre af en given kødtype, når prisen på denne stiger. Derudover viser analysen, at forbrugere kun i mindre grad køber andre kødtyper i stedet, og at det samlede kødforbrug derfor falder.

Det får vismændene til at konkludere, at en af de grundlæggende mekanismer bag en drivhusgasafgift virker.

Nedenfor forslag til vinkler på spørgsmål til formandskabet.

Vinkel 13. Hvilken betydning har det for jeres resultater, at det panel, der leverer data næppe er repræsentativt?

Vismændene diskuterer dette på side 124-25. Vismændene kan tage højde for kendte forskelle mellem husstandene i analysen og befolkningen som helhed. Der kan imidlertid ikke tages højde for, at panelets husholdninger, netop fordi de skal registrere deres forbrug for at deltage muligvis er særligt prisbevidst. Udvalget kunne spørge til dette.

Vinkel 14. Hvilken betydning har det for jeres resultater, at en del af jeres data er fra tiden under corona?

Corona-nedlukningerne betød, at udbuddet af særligt serviceydelser så som frisør, koncerter mv. faldt. Dermed dækker en del af perioden fra 2021-22 over en tid, hvor forbrugerne kun i mindre grad kunne forskyde deres forbrug i retning af sådanne ydelser. Hvordan påvirker det resultatet?

Vinkel 15. Indikerer analysen, at dansk landbrug sælger sine kødprodukter for billigt på det indenlandske marked?

Vismændene skriver, at de estimerede såkaldt egenpriselasticiteter for dansk okse-, svine- og kyllingekød alle er tæt på -1. Det betyder, at en prisstigning

på en af de danske kødtyper kun i meget begrænset omfang vil påvirke det samlede beløb, som en given forbruger anvender på kødtypen. Med andre ord, hvis prisen stiger med 10 pct., så vil forbrugeren reducere mængden med omtrent 10 pct., så det samlede beløb, som forbrugeren anvender på kød stort set ikke ændres. Vismændene finder her, at forbruget af oksekød er mindre følsomt overfor prisændringerne end svine- og kyllingekød.

Udvalget kunne spørge vismændene, om ikke det betyder, at landmændene som udgangspunkt prissætter deres vare privatøkonomisk inoptimalt – dvs. at danske landmænd kunne opnå en større fortjeneste pr. enhed ved at hæve de nuværende priser på kød, for så til gengæld at sælge lidt mindre? Videre kunne udvalget spørge, hvilken betydning det i givet fald har for den samfundsøkonomiske omkostning ved at indføre en drivhusafgift.

Vinkel 16. Foretrækker danske husstande ikke kun i særlig grad dansk produceret oksekød?

Vismændene skriver, at analyserne tyder på, at danske husstande foretrækker dansk produceret kød. Når dansk kød stiger i pris, omlægges forbruget kun i begrænset omfang til udenlandsk kød. Vismændene pointerer, at det betyder, at der kun er begrænset lækage fra ændringerne i danske forbrugeres adfærd, når danskproduceret kød stiger i pris.

Af figur 3.6 side 133 fremgår det imidlertid, at selvom dansk produceret svine- og fjerkrækød kun stiger lidt mere i pris fra 2021-22 end udenlandsk kød, så stiger den købte mængde af udenlandsk produceret svine- og fjerkrækød. På denne baggrund kunne udvalget spørge, om ikke det i særligt grad er dansk produceret oksekød, som danskerne foretrækker, dvs. om lækagen ikke er særlig lille i relation til oksekød.

Vinkel 17. Dækker velfærdstab på 100 kr. pr. husstand om året over, at husstandene ikke ændrer det samlede beløb, som de afsætter til køb af kød?

Beregningerne i kapitlet viser, at omkostningerne for forbrugere ved højere kødpriser som følge af en drivhusgasafgift er begrænsede. Formandskabet har i deres miljøøkonomiske rapport fra 2020 estimeret, at en ensartet dansk drivhusgasafgift på 1.200 kr. pr. ton CO_{2e} vil lede til prisstigninger på 17 pct. for oksekød, 5 pct. for svine- og fjerkrækød og 1 pct. for kyllingekød. Ifølge vismændenes analyse vil dette alene lede til et velfærdstab på 100 kr. om året for en gennemsnitlig husstand. Det skal i den forbindelse præciseres, at det velfærdstab, som vismændene opgør, alene er det umiddelbare velfærdstab for forbrugere. Den samfundsøkonomiske gevinst ved reduktion af drivhusgasser indgår ikke i beregningen.

Vismændene pointerer i den forbindelse, at de samlede omkostninger ved en drivhusgasafgift vil være højere, idet prisen på andre fødevarer også vil stige.

Velfærdstabet angiver omkostningen for husholdningerne som følge af prisstigningerne, hvor der i beregningen tages højde for, at forbrugerne reducerer deres velfærdstab ved at flytte forbruget over imod andre varer. Udvalget kan spørge vismændene, om det begrænsede velfærdstab netop afspejler, at forbrugerne ikke vil bruge flere penge på kød. Videre kunne udvalget spørge, hvad det betyder, at det er en gennemsnitsbetragtning. Det må vel forventes, at nogle husholdninger rammes betydeligt hårdere.

Dette dokument er udarbejdet af Folketingets Administration til brug for medlemmer af Folketinget. Efter ønske fra Folketingets Præsidium understøtter Folketingets Administration det parlamentariske arbejde i Folketinget, herunder lovgivningsarbejdet og den parlamentariske kontrol med regeringen ved at yde upartisk faglig bistand til medlemmerne. Faglige noter udarbejdet af Folketingets Administration er i udgangspunktet offentligt tilgængelige.